

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLYI VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETI

Ro'yxatga olindi:

№ 405

"TASDIQLAYMAN"
o'quv ishlari bo'yicha prorektor
A. Soleyev

2019 yil

ADABIYOTSHUNOSLIK METODOLOGIYASI
FANINING
ISHCHI O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 100000 -Gumanitar soha
Ta'lim sohasi: 120000 -Gumanitar fanlar
Mutaxassislik: 5A220101 -Adabiyotshunoslik (tillar va tadqiqot
yo'nalishlari bo'yicha)

Ma'ruza: 28 soat;
Amaliyot: 20 soat;
Seminar: 24 soat.

Samarqand – 2019

5A220101-Adabiyotshunoslik (Tillar va tadqiqot yo'nalishlari bo'yicha) ta'lim yo'nalishi o'quv dasturi va o'quv rejasiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchi:

Hasanov Sh. - SamDU "Istiqlol davri adabiyoti va adabiyot nazariyasi" kafedrasini professori, filologiya fanlari doktori.

Taqrizchilar:

Davronova M. - SamDU "Istiqlol davri adabiyoti va adabiyot nazariyasi" kafedrasini katta o'qituvchisi, f.f.n.

Salohiy D. - SamDU "Mumtoz adabiyot tarixi" kafedrasini mudiri, f.f.d., professor

Fanning ishchi o'quv dasturi "Istiqlol davri adabiyoti va adabiyot nazariyasi" kafedrasining 2019 yil 3 iyul dagi 12-sonli yig'ilishida muhokamadan o'tdi.

Kafedra mudiri Sh. Hasanov

Fanning ishchi o'quv dasturi fakultet ilmiy kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (2019 y 4.07 № 11 bayonnoma) da tasdiqlandi.

Fakultet ilmiy kengashi raisi J. Eltazarov

Fakultet uslubiy kengashi raisi: M. Abdiyev

Kelishildi:

O'quv uslubiy boshqarma boshlig'i B. Aliqulov

KIRISH

Magistrantlarga adabiyotshunoslik metodologiyasining predmeti, uning maqsad va vazifalarini o'rgatish, fan doirasidagi asosiy masalalarning mazmun mundarijasini tushuntirish, fanning eng muhim qirralari borasida tasavvur hosil qilish, adabiyotshunoslik metodologiyasiga bag'ishlangan ma'ruzalar o'qish o'z dolzarbligini saqlab qolmoqda.

“Adabiyotshunoslik metodologiyasi” fanida badiiy matnni tahlil va talqin qilish usullari markaziy o'rinada turadi. Bo'lajak adabiyotshunos badiiy asarga yondashuv masallarini bilishi lozim. Fandagi masallari shu jihati bilan dolzarblik kasb etadi. Ushbu fan doirasida adabiyotshunoslikdagi ilg'or pedagogik va axborot texnologiyalari jalb qilinadi. Jamiyatni demokratlashtirish jarayonida va iqtisodiyotni bozor tamoyillari asosida isloh qilishda ushbu fan yoshlarni mustaqil fikrlashga o'rgatadi va barcha tahlil jarayonlariga ijodiy yondoshishni shakllantirishga yordam beradi.

O'quv fanining maqsadi va vazifalari. Mazkur fanni o'qitishning asosiy maqsadi – badiiy asarni tahlil qilish uchun yo'llanma berish, badiiy matnni chuqur va turli metodlar asosida talqin qilish, jahon adabiyotshunosligidagi adabiyotshunoslik metodlarining ichki imkoniyati va cheklanganlik tomonlarini barcha adbiy tur hamda janrlar bo'yicha yozilgan ilmiy asarlar misolida asoslab o'rganish, umuman adabiyotshunosning ilmiy-estetik tafakkurini shakllantirish ushbu fanning asosiy maqsadi sanaladi. Shu ma'noda quyidagi vazifalar muhimdir:

- adabiyotshunoslik metodologiyasi va metodlari orasidagi bog'lanishni tushuntirish;
- adabiyotshunoslik metodlarining tarixi, asoschilari va asosiy ilmiy tamoyillarini o'rgatish;
- badiiy asarni sosiologik metod asosida tahlil yuzaga keladigan ijtimoiy-estetik omillarni tahlil qilish;
- formalizm va vulgar sosiologizm hodisasini tushuntirish;
- adabiyotshunoslik metodlari bilan ijodiy metodning farqini o'rgatish;
- adabiyot tarixi, adabiyot nazariyasi bilan adabiyotshunoslik metodologiyasi orasidagi mushtarakliklarni talqin qilish;
- germenevtikaning metodologik imkoniyatlarini ochib berish;

•jahon adabiyotshunoslari, rus va o'zbek adabiyotshunoslarining ilmiy metodlarini ani-lashga o'rgatish.

•talabada estetik didni, badiiy so'zni his etish ko'nikmasini hosil qilish;

•adabiy-badiiy va ilmiy-estetik idrokni tahlil va tadqiq etish malakasini hosil etishdan iborat.

Fan bo'yicha talabalarning bilimiga, ko'nikma va malakasiga qo'yiladigan talablar. "Kadrlar tayyorlashning Milliy dasturi", Davlat ta'lim standartida aks etgan talaba bilimlariga qo'yiladigan talablar asosida shakllantirilgan.

Magistr-talaba ushbu fan doirasida:

- adabiyotshunoslik metodlari tasnifi;
- adabiyotshunoslik maktablari tarixi;
- badiiy asarni metodlar asosida tahlil qilish usullari;
- badiiy asarga yondashuv usullari;
- adabiyotshunoslik metodlarining tahlil va talqin tamoyillari;
- badiiy asarni ilmiy-nazariy talqini va tahlili;
- badiiy asarni immanent analiz;
- -badiiy asarni lingvistik talqini;
- badiiy asarga germenevtik yondashuv;
- o'zbek adabiyotshunoslarining asarlarini jahon nazariy tafakkuri asosida talqin qilishni *bilishi kerak*;
- adabiyotshunoslikdagi metodning o'rni, namoyandalari va tarixini tushuntira olish;
- badiiy asarni talqin etish va unga germenevtik munosabat bildirish;
- badiiy asarga psixologik metodni qo'llash jarayonini tushuntira olish;
- badiiy asarni uslubiy tahlil etish;
- badiiy asar talqinidan metodologik xulosalar chiqarish;
- ilmiy fikrlarni muayyan tizim asosida ifodalash;
- ilmiy tahlil va talqinda zamonaviy metodologiyani qo'llay bilish *ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak*;
- -badiiy asar metodlari bilan adabiyotshunoslik metodlarini farqlay olish;
- badiiy tahlilda asarning umrboqiylik muammosini anglash;
- uslubiy tahlil jarayonida badiiy matn va yozuvchi uslubi sirlarini aniqlash;
- psixologik tahlil jarayonida ijodkor ruhiyatini aniqlash;
- badiiy tasvir vositalarining metodologik qirralrini farqlay bilish;

- tanlangan mavzu yuzasidan umumlashma ilmiy xulosalar chiqara bilish **malakalariga ega bo'lishi kerak.**

Fanning boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi va uslubiy jihatdan uzviy ketma-ketligi. Mazkur fanning boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi –adabiyot nazariyasi, jahon adabiyoti tarixi, estetika, milliy istiqlol g'oyasi: asosiy tushuncha va tamoyillar, san'at sosiologiyasi, psixologiya, falsaf fanlarida o'rganiladigan muammolarning umumiyliigi bilan bir-biriga bog'langan. Dasturda ko'rsatilgan mavzular ma'ruza, seminar shaklida olib boriladi, shuningdek, fanning dolzarb masalalari talabalarga mustaqil ish sifatida o'zlashtirish uchun beriladi. Fan zamonaviy pedagogik texnologiyaning turli metodlari orqali o'tkaziladi.

Fanning ishlab chiqarishdagi o'rni. Talabalarda adabiyotshunoslik metodologiyasi fani bo'yicha bilimlarni shakllantirish, adabiyotshunoslik metodlarini, badiiy asar metodologik nuqtai nazardan tahlil qilishga doir muayyan bilimga ega bo'lish va ularni amaliyotda tatbiq etish muhim ahamiyatga ega. Bu jarayon bevosita adabiy-ilmiy, ma'naviy-ma'rifiy sohalarda amaliy ahamiyat kasb etadi.

Fanni o'qitishda zamonaviy axborot va pedagogik texnologiyalar. «Adabiyotshunoslik metodologiyasi» fanini o'zlashtirishda o'qitishning ilg'or va zamonaviy usullaridan foydalanish, yangi informasion-pedagogik texnologiyalarni tatbiq qilish muhim ahamiyatga egadir. Dasturda ko'rsatilgan mavzular ma'ruza, amaliy mashg'ulot, seminar mashg'ulotlari shaklida olib boriladi, shuningdek, fanning dolzarb masalalari magistr talabalarga mustaqil ta'lim sifatida o'zlashtirish uchun beriladi. Fanni o'zlashtirishda darslik, o'quv va uslubiy qo'llanmalar, ma'ruza matnlari, tarqatma materiallar, texnik vositalardan foydalaniladi. Ma'ruza, amaliy va seminar mashg'ulotlari zamonaviy pedagogik texnologiyaning ilg'or metodlari orqali hamda slaydlar, multimedia namoyishlari bilan o'tkaziladi.

Asosiy qism.«Metodologiya» istilohi va uning mohiyati. Mazkur atamaning lug'aviy va istilohiy ma'nolari, «metodologiya», «metod», «metodika» istilohlarining ma'no-mazmun jihatidan farqlari. Metodologiyada dunyoqarash masalasi.

Adabiyotshunoslik metodologiyasining obyekti. Adabiyotshunoslikda tutgani o'zni. Adabiyotshunoslikning tarkibiy qismlari bilan munosabati. Adabiyotshunoslik metodologiyasi uchun badiiy asar, ijodkor, ilmiy-nazariy asarlar, adabiyot tarixiga doir tadqiqotlar, adabiy-tanqidiy asarlar obyekt bo'lishi; adabiyotshunoslik metodlari, badiiy asarga yondoshuv usullari, adabiyotshunoslik maktablarini ham shu fan doirasida o'rganish lozimligi; metodologiya bilan boshqa fanlarning o'zaro aloqadorligi.

Adabiyotshunoslik metodologiyasi va adabiyot nazariyasi. Adabiyot nazariyasi doirasidagi ilmiy tushunchalarning barchasi adabiyotshunoslik metodologiyasiga ham daxldor ekanligi; nazariy tushunchalar muayyan metodlar vositasida badiiy asar talqini uchun tatbiq qilinishi; adabiyot tarixiga nisbatan metodologik munosabat masalasi.

Adabiyotshunoslik metodlari. Fanda adabiyotshunoslik metodologiyasiga metodlar yig'indisi sifatida qarashning mavjudligi; metodlarning dunyo adabiyotshunosligida tasnifi; metodlar chegarasi va o'zaro uyg'unligi;

Sosiologik metodning o'ziga xos xususiyatlari. Sosiologik metod bilan ish ko'radigan adabiyotshunos badiiy adabiyot bilan ijtimoiy hayot, badiiy voqyelik bilan real hayotiy voqyelik orasini tadqiq etishi; rus adabiyotshunosligi sosiologik metod masalasi; 20-yillar o'zbek adabiy tanqidchiligi va sosiologik metodi muammosi.

Formal metod. Formal metod asoschilari, namoyondalari; eng muhim tamoyillari; bunda badiiy adabiyotning shakliga, kompozision qurilishiga, lug'at tarkibiga ko'proq e'tibor berilishi; formal metodning dunyo adabiyotshunosligiga ta'siri

Struktural-analiz metodi. Struktural-analiz metodining asosiy tamoyillari; bu metodning badiiy asarni talqin qilishdagi o'ziga xosligi; L.Stros, R.Bart metod asoschilari ekanligi. Yu.Lotmanning nazariy qarashlari.

Biografik metod va uning imkoniyatlari. Biografik metod faqat ijodkor tarjimai holini o'rganishdan iborat emasligi. Ijodkor hayotidagi ma'lum bir voqea-hodisalar uning yozgan asarlarida qaysidir tarzda o'z aksini topishi. Biografik

metod tarixi, asoschilari, vakillari; biografik metod va biografik janr masalasi; o'zbek adabiyotshunosligida biografik metod ham asarlar yozilayotganligi.

Psixologik metodning o'ziga xosligi. Psixologik metodning o'ziga xos xususiyati eng avvalo, psixologiya fani bilan bog'liq ekanligi. Bu metodda nafaqat badiiy asar qahramonlari ruhiyati, psixologiyasi, balki muallif ruhiyatini ham qiyosiy o'rganish joizligi. Badiiy matnidagi psixologik tasvir elementlariga diqqat qaratilishi. Psixologik metodning murakkablashuvi. Psixologik metod va psixoanaliz masalasi.

Lingvistik metodning asosiy prinsiplari. Bu metodning asosiy prinsiplari bevosita tilshunoslik fani bilan bog'liq ekanligi. Dunyo adabiyotshunosligida bu metoddan umumli foydalanilishi. O'zbek adabiyotshunosligida shu yo'nalishda yozilgan ilmiy asarlar tavsifi.

Adabiyotshunoslik metodining ichki strukturasi. Metod agar muayyan tanlangan ilmiy-tadqiqot yo'li bo'ladigan bo'lsa, uning ichki struktural ham bo'lishi kerakligi. Obyektga yondashuvning tarixiy-qiyosiy, qiyosiy-tipologik usullari tushunchasini oydinlashtirish. Obyektga tarixiy, milliy, umuminsoniy nuqtai nazaridan yondashuv.

Adabiyotshunoslik metodologiyasi fani bo'yicha ma'ruza mashg'ulotlarning kalendar tematik rejasi

№	Fanning bo'limi va mavzusi, ma'ruza mazmuni	Soat	O'tiladigan muddat
1	Adabiyotshunoslik metodologiyasining maqsad va vazifalari	2	
2	Adabiyotshunoslik metodologiyasining obyekti, fandagi o'rni masalasi.	2	
3	Adabiyotshunoslik metodologiyasi va falsafiy dunyoqarash muammosi.	2	
4	Adabiyotshunoslik maktablari	2	
5	Bilish nazariyasi va adabiyotshunoslik metodologiyasi.	2	
6	Adabiyotshunoslik metodologiyasida induksiya, deduksiya, sintez va analiz.	2	
7	Sotsiologik metodning o'ziga xos xususiyatlari	2	
8	Biografik metod xususiyatlari	2	
9	Psixologik metod va psixoanaliz	2	

10	Germenevtik metod asoslari	2	
11	Lingvistik metodning asosiy tamoyillari	2	
12	Adabiyotshunoslik metodining ichki strukturasi	2	
13	Tarixiy-qiyosiy metod	2	
14	Qiyosiy tipologik metod	2	
	Jami:	28	

Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulot magistr talabalarni adabiyotshunoslik metodologiyasiga doir ma'lumotlar bilan mustaqil tanishishga, ularni adabiy asarni metodologik jihatdan tahlil va talqin qilishga yo'naltiradi. Magistr talabalar to'plagan bilimlarini dars vaqtida munozara yoki ma'ruza ko'rinishida himoya qiladi. Amaliy mashg'ulotlarda magistr talabalar adabiyotshunoslik metodologiyasi fanining o'ziga xos xususiyatlarini, metodlar tarixi, asoschilariga, falsafa bilan metodologiyaning aloqadorligiga doir ilmiy-metodik masalalarni o'rganadilar.

Amaliy mashg'ulot uchun tavsiya etiladigan mavzular quyidagicha:

1. Olamni bilish – falsafiy tushunish;
2. Falsafiy dunyoqarash va ilmiy metod;
3. Adabiyotshunoslik tarixi va adabiyotshunoslik metodologiyasi;
4. Ijodiy metod va adabiyotshunoslik metodlari masalasi;

Adabiyotshunoslik metodologiyasi fani bo'yicha amaliy mashg'ulotlarning kalendar tematik rejasi

№	Mavzular	Soat	O'tiladigan muddat
1	Ijodiy metod va adabiyotshunoslik metodlari masalasi;	2	
2	Biografik metodning o'ziga xosligi;	2	
3	Metodologiya va ijod psixologiyasi;	2	
4	Struktural metod imkoniyatlari;	2	
5	Adabiyotshunoslikda germenevtika;	2	
6	Mifologik metod	2	
7	O'zbek adabiyotshunosligida sosiologik metod masalasi.	2	
8	Adabiyotshunoslikda Z.Freyd va freydizm masalasi.	2	
9	Tarixiy-tipologik va qiyosiy-tarixiy metodologiya	2	
10	Rus adabiyotshunosligida estetik tahlil masalasi	2	
	Jami:	20	

Adabiyotshunoslik metodologiyasi fani bo'yicha seminar mashg'ulotlarning kalendar tematik rejasi			
1	Adabiyotshunoslik metodlari va ijodiy metod	2	
2	Adabiyotshunoslik metodologiyasining boshqa ijtimoiy fanlar bilan aloqasi	2	
3	Adabiyotshunoslik metodlari adabiyotshunoslik fanining tarkibiy qismi sifatida	2	
4	Adabiyotshunoslik metodologiyasida induksiya, deduksiya, sintez va analiz.	2	
5	Adabiyotshunoslik metodologiyasi va falsafiy dunyoqarash masalasi	2	
6	Struktural analiz metodi va o'zbek adabiyotshunosligi	2	
7	Biografik metod va yozuvchining ijodiy laboratoriyasi	2	
8	Psixanalitik metod va psixologiya fanining aloqasi	2	
9	Adabiyotshunoslikda Z.Freyd va freydizm masalasi	2	
10	Modern va postmodern asar tahlili	2	
11	Adabiyotshunoslik metodologiyasi va estetika	2	
12	O'zbek adabiyotshunosligida estetik talqin masalasi	2	
	Jami:	24	

Mustaqil ish uchun quyidagi topshiriqlarni bajarish tavsiya etiladi:

1. Sosialogik metod va socialistik realizm;
2. O'zbek adabiyotshunosligida biografik metod masalasi.
3. Lingvistik metod va badiiy asar tili, yozuvchi uslubi, matn ritmikasi masalasi.
4. Adabiyotshunoslik maktablari.
5. R.Bart, G.G.Gadamer, A.Morua, Yu.Lotman asarlarini o'qish.
6. V.G.Belinskiy, D.Dobrolyubov, N.Chernishevskiy asarlarini o'qish.
7. Rus adabiyotshunoslari Yu.Borev, M.M. Baxtin asarlarini o'qish.
8. O'zbek adabiyotshunoslari O.Sharafiddinov, M.Qo'shjonov, B.Qosimov, U. Normatov, Sh.Yusupov, N.Karimov, A.Rasulov, N.Komilov, I.G'afurov asarlarini o'qish va tahlil qilish.

Dasturning informasion-uslubiy ta'minoti. Dasturdagi mavzularni o'tishda ta'limning zamonaviy metodlaridan keng foydalanish, o'quv jarayonini yangi pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish samarali natija beradi. Bu borada

zamonaviy pedagogik texnologiyalarning «Muammoli ta’lim» texnologiyasining «Munozarali dars» metodidan foydalanish nazarda tutiladi.

Talabalar mustaqil ta’limining mazmuni va hajmi

№	Ishchi o’quv dasturining mustaqil ta’limga oid bo’lim va mavzulari	Mustaqil ta’limga oid topshiriq va tavsiyalar	hajmi (soat)
1	2	3	5
1.	Sotsialogik metod va sotsialistik realizm;	Qiyosiy tahlil qilish	2
2.	Lingvistik metod va badiiy asar tili, yozuvchi uslubi, matn ritmikasi masalasi.	Matn tahlil misolida mustaqil ish yozish	2
3.	O’zbek adabiyotshunosligida biografik metod masalasi.	Bu metodning xususiyatlarini tasnif etish	2
4	Adabiyotshunoslik maktablari.	Asoschilari, asosiy vakillari va tamoyillarini aniqlash	2
5.	R.Bart, G.G.Gadamer asarlarini o’qish.	Asarlarning metodlarini aniqlash	2
6.	V.G.Belinskiy, D.Dobrolyubov, N.Chernishevskiy asarlarini o’qish.	Sosiologik metodga xos xususiyatlarni topish	2
7.	Rus adabiyotshunoslari Yu.Borev, M.M. Baxtin asarlarini o’qish.	Estetik tahlil asoslarini aniqlash	2
8.	O’zbek adabiyotshunoslari O.Sharafiddinov, M.Qo’shjonov, B.Qosimov asarlari tahlili	O’zbek olimlarining sohadagi faoliyati	2
9	U. Normatov, N.Karimov asarlari tahlili	O’zbek olimlarining ilmiy metodlarini farqlay bilish	2
10	A.Rasulov asarlarini o’qish va tahlil qilish.	O’zbek olimlarning qarashlarini o’rganish	2
		Jami	22

Dasturning informasion uslubiy ta’minoti

Mazkur fanni o’qitish jarayonida ta’limning zamonaviy metodlari, pedagogik va axborot-kommunikasiya texnologiyalarini qo’llash nazarda tutilgan:

- ma’ruza mashg’ulotlarining mavzulari zamonaviy kompyuter texnologiyalari yordamida prezentasiya va elektron-didaktik texnologiyalaridan foydalanilgan holda o’tkaziladi;

- amaliy mashg’ulotlarda aqliy xujum, guruhli fikrlash, “ish o’yini” va boshqa pedagogik texnologiyalardan foydalaniladi;

- seminar mashg’ulotlarida kichik guruhlar musobaqalari, guruhli fikrlash pedagogik texnologiyalarini qo’llash nazarda tutiladi.

“Adabiyotshunoslik metodologiyasi” fanidan talabalar bilimni reyting tizimi asosida baholash mezonlari.

“Adabiyotshunoslik metodologiyasi” fani bo'yicha reyting jadvallari, nazorat turi, shakli, soni hamda har bir nazoratga ajratilgan maksimal ball, shuningdek joriy va oraliq nazoratlarining saralash ballari haqidagi ma'lumotlar fan bo'yicha birinchi mashg'ulotda talabalarga e'lon qilinadi.

Fan bo'yicha talabalar bilim saviyasi va o'zlashtirish darajasining Davlat ta'lim standartlariga muvofiqligini ta'minlash uchun quyidagi nazorat turlari o'tkaziladi:

joriy nazorat (JN) – talabaning fan mavzulari bo'yicha bilim va amaliy ko'nikma darajasini aniqlash va baholash usuli. Joriy nazorat fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda amaliy mashg'ulotlarda og'zaki so'rov, test o'tkazish, suhbat, nazorat ishi, kollektiv, uy vazifalarini tekshirish va shu kabi boshqa shakllarda o'tkazilishi mumkin;

oraliq nazorat (ON) – semestr davomida o'quv dasturining tegishli (fanlarning bir necha mavzularini o'z ichiga olgan) bo'limi tugallangandan keyin talabaning nazariy bilim va amaliy ko'nikma darajasini aniqlash va baholash usuli. Oraliq nazorat bir semestrda ikki marta o'tkaziladi va shakli (yozma, og'zaki, test va hokazo) o'quv faniga ajratilgan umumiy soatlar hajmidan kelib chiqqan holda belgilanadi;

yakuniy nazorat (YaN) – semestr yakunida muayyan fan bo'yicha nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni talabalar tomonidan o'zlashtirish darajasini baholash usuli. Yakuniy nazorat asosan tayanch tushuncha va iboralarga asoslangan “Yozma ish” shaklida o'tkaziladi.

ON o'tkazish jarayoni kafedra mudiri tomonidan tuzilgan komissiya ishtirokida muntazam ravishda o'rganib boriladi va uni o'tkazish tartiblari buzilgan hollarda, **ON** natijalari bekor qilinishi mumkin. Bunday hollarda **ON** qayta o'tkaziladi.

Oliy ta'lim muassasasi rahbarining buyrug'i bilan ichki nazorat va monitoring bo'limi rahbarligida tuzilgan komissiya ishtirokida **YaN** ni o'tkazish jarayoni muntazam ravishda o'rganib boriladi va uni o'tkazish tartiblari buzilgan hollarda, **YaN** natijalari bekor qilinishi mumkin. Bunday hollarda **YaN** qayta o'tkaziladi.

Talabaning bilim saviyasi, ko'nikma va malakalarini nazorat qilishning reyting tizimi asosida talabaning fan bo'yicha o'zlashtirish darajasi ballar orqali ifodalanadi.

“Adabiyotshunoslik metodologiyasi” fani bo'yicha talabalar bilimni reyting tizimi asosida o'zlashtirish ko'rsatkichi 100 ballik tizimda baholanadi.

Ushbu 100 ball baholash turlari bo'yicha quyidagicha taqsimlanadi:

Ya.N.-30 ball, qolgan 70 ball esa J.N.-35 ball va O.N.-35 ball qilib taqsimlanadi.

Ball	Baho	Talabalarning bilim darajasi
86-100	A'lo	Xulosa va qaror qabul qilish. Ijodiy fikrlay olish. Mustaqil mushohada yurita olish. Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish. Mohiyatini tushuntirish. Bilish, aytib berish. Tasavvurga ega bo'lish.
71-85	Yaxshi	Mustaqil mushohada qilish. Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish. Mohiyatini tushuntirish. Bilish, aytib berish. Tasavvurga ega bo'lish.
55-70	Qoniqarli	Mohiyatini tushuntirish. Bilish, aytib berish Tasavvurga ega bo'lish.
0-54	Qoniqarsiz	Aniq tasavvurga ega bo'lmaslik. Bilmaslik.

Fan bo'yicha saralash bali 55 ballni tashkil etadi. Talabani saralash balidan past bo'lgan o'zlashtirishi reyting daftarchasida qayd etilmaydi.

Talabalarning o'quv fani bo'yicha mustaqil ishi joriy, oraliq va yakuniy nazoratlar jarayonida tegishli topshiriqlarni bajarishi va unga ajratilgan ballardan kelib chiqqan holda baholanadi.

Talabani fan bo'yicha reytingi quyidagicha aniqlanadi: , 100 V

bu yerda: V- semestrda fanga ajratilgan umumiy o'quv yuklamasi (soatlarda); O' -fan bo'yicha o'zlashtirish darajasi (ballarda).

Fan bo'yicha joriy va oraliq nazoratlarga ajratilgan umumiy ballning 55 foizi saralash ball hisoblanib, ushbu foizdan kam ball to'plagan talaba yakuniy nazoratga kiritilmaydi.

Joriy **JN** va oraliq **ON** turlari bo'yicha 55bal va undan yuqori balni to'plagan talaba fanni o'zlashtirgan deb hisoblanadi va ushbu fan bo'yicha yakuniy nazoratga kirmasligiga yo'l qo'yiladi.

Talabani semestr davomida fan bo'yicha to'plagan umumiy bali har bir nazorat turidan belgilangan qoidalarga muvofiq to'plagan ballari yig'indisiga teng.

ON va **YaN** turlari kalendar tematik rejaga muvofiq dekanat tomonidan tuzilgan reyting nazorat jadvallari asosida o'tkaziladi. **YaN** semestrning oxirgi 2 haftasi mobaynida o'tkaziladi.

JN va **ON** nazoratlarda saralash balidan kam ball to'plagan va uzrli sabablarga ko'ra nazoratlarda qatnasha olmagan talabaga qayta topshirish uchun, navbatdagi shu nazorat turigacha, so'nggi joriy va oraliq nazoratlar uchun esa yakuniy nazoratgacha bo'lgan muddat beriladi.

Talabani semestrda **JN** va **ON** turlari bo'yicha to'plagan ballari ushbu nazorat turlari umumiy balining 55 foizidan kam bo'lsa yoki semestr yakuniy joriy,

oralik va yakuniy nazorat turlari bo'yicha to'plagan ballari yig'indisi 55 baldan kam bo'lsa, u akademik qarzdor deb hisoblanadi.

Talaba nazorat natijalaridan norozi bo'lsa, fan bo'yicha nazorat turi natijalari e'lon qilingan vaqtdan boshlab bir kun mobaynida fakultet dekaniga ariza bilan murojaat etishi mumkin. Bunday holda fakultet dekanining taqdimnomasiga ko'ra rektor buyrug'i bilan 3 (uch) a'zodan kam bo'lmagan tarkibda apellyasiya komissiyasi tashkil etiladi.

Apellyasiya komissiyasi talabalarning arizalarini ko'rib chiqib, shu kunning o'zida xulosasini bildiradi.

Baholashning o'rnatilgan talablar asosida belgilangan muddatlarda o'tkazilishi hamda rasmiylashtirilishi fakultet dekani, kafedra mudiri, o'quv-uslubiy boshqarma hamda ichki nazorat va monitoring bo'limi tomonidan nazorat qilinadi.

Talabalar ON dan to'playdigan ballarning namunaviy mezonlari

№	Ko'rsatkichlar	ON ballari		
		maks	1-ON	2-ON
1	Darslarga qatnashganlik darajasi. Ma'ruza darslaridagi faolligi, konspekt daftarlarining yuritilishi va to'liqligi.	15	0-7	0-8
2	Talabalarning mustaqil ta'lim topshiriqlarini o'z vaqtida va sifatli bajarishi va o'zlashtirish.	10	0-5	0-5
3	Yozma nazorat ishi yoki test savollariga berilgan javoblar	10	0-5	0-5
Jami ON ballari		35	0-17	0-18

Talabalar JN dan to'playdigan ballarning namunaviy mezonlari

№	Ko'rsatkichlar	JN ballari		
		maks	1-JN	2-JN
1	Darslarga qatnashganlik va o'zlashtirishi darajasi. Amaliy mashg'ulotlardagi faolligi, amaliy mashg'ulot daftarlarining yuritilishi va holati	15	0-7	0-8
2	Mustaqil ta'lim topshiriqlarining o'z vaqtida va sifatli bajarilishi. Mavzular bo'yicha uy vazifalarini bajarilish va o'zlashtirishi darajasi.	10	0-5	0-5
3	Og'zaki savol-javoblar, kollokvium va boshqa nazorat turlari natijalari bo'yicha	10	0-5	0-5
Jami ON ballari		35	0-17	0-18

Yakuniy nazorat “Yozma ish” shaklida belgilangan bo’lsa, u holda yakuniy nazorat 30 ballik “Yozma ish” variantlari asosida o’tkaziladi.

Agar yakuniy nazorat markazlashgan test asosida tashkil etilgan bo’lib fan bo’yicha yakuniy nazorat “Yozma ish” shaklida belgilangan bo’lsa, u holda yakuniy nazorat quyidagi jadval asosida amalga oshiriladi.

№	Ko’rsatkichlar	YaN ballari	
		maks	O’zgarish oralig’i
1	Fan bo’yicha yakuniy yozma ish nazorati	6	0-6
2	Fan bo’yicha yakuniy test nazorati	24	0-24
Jami		30	0-30

Yakuniy nazoratda “Yozma ish”larni baholash mezonlari

Yakuniy nazorat “Yozma ish” shaklida amalga oshirilganda, sinov ko’p variantli usulda o’tkaziladi. Har bir variant 2 ta nazariy savol va 4 ta amaliy topshiriqdan iborat. Nazariy savollar fan bo’yicha tayanch so’z va iboralar asosida tuzilgan bo’lib, fanning barcha mavzularini o’z ichiga qamrab olgan.

Har bir nazariy savolga yozilgan javoblar bo’yicha o’zlashtirish ko’rsatkichi 0-3 ball oralig’ida baholanadi. Amaliy topshiriq esa 0-6 ball oralig’ida baholanadi. Talaba maksimal 30 ball to’plashi mumkin.

Yozma sinov bo’yicha umumiy o’zlashtirish ko’rsatkichini aniqlash uchun variantda berilgan savollarning har biri uchun yozilgan javoblarga qo’yilgan o’zlashtirish ballari qo’shiladi va yig’indi talabaning yakuniy nazorat bo’yicha o’zlashtirish bali hisoblanadi.

Foydalaniladigan darsliklar va o'quv qo'llanmalar ro'yxati

1. Ислом Каримов. Адабиётга эътибор – маънавиятга, келажакка эътибор//ЎзАС., 2009, 3 июль.
2. Mirziyoyev Sh. M. Erkin va farovon demokratik O`zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: O`zbekiston, NMIU, 2017.
3. Mirziyoyev Sh. M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: O`zbekiston, NMIU, 2017.
4. Mirziyoyev Sh. M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O`zbekiston, NMIU, 2017.
5. O`zbekiston Respublikasi prezidentining 2017-yil 7-fevraldagi “O`zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo`yicha harakatlar strategiyasi to`g`risida”gi PF-4947-sonli farmoni/ O`zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to`plami. 2017.
6. Ислом Каримов. Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва сенатининг қўшма мажлисидаги маъруза. 2010 йил 12 ноябрь.- Тошкент:Ўзбекистон. 2010. 56 бет.

Asosiy adabiyotlar:

1. Бахтин М.М. Литературно-критические статьи. М. 1992.
2. Расулов А. Танқид, талқин, баҳолаш. «Фан», 2006.
3. Расулов А. Бадиий асарга ёндашув асослари. Филолог-магистрлар учун ўқув қўлланма. Т. 2003
4. “Ўзбек адабий танқиди”. Анталогия. Т., “Turon-iqbol”. 2011.
5. Адабиёт назарияси. Икки жилдлик.-Т.: «Фан», 1978-1979.
6. Арасту. Поэтика. Ахлоқи кабир.-Т.: «Янги аср авлоди», 2004
7. Султонов И. Адабиёт назарияси.-Т.: «Ўқитувчи», 2002.
8. Фитрат. Адабиёт қоидалари.-Т.: «Ўқитувчи»,1995.
9. Умуров Ҳ. Адабиёт назарияси. – Т., Абдулла Қодирий номидаги халқ мероси нашриёти, 2004.
10. Каримов Б. Адабиётшунослик методологияси. Муҳаррир. 2011.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Аристотель. Поэтика, Т. 2001 й.
2. Атоулло Ҳусайний. Бадоеул саное. -Т., Фан, 1981.
3. Валихўжаев Б. “Ўзбек адабиётшунослиги тарихи” Т., “Ўзбекистон”. 1993.
4. Гадамер Г.Г. Актуальность прекрасного. М. 1991.
5. Гегель. Эстетика, 4 том. М. 1978.

6. Веселовский А.Н. Историческая поэтика. М. 1989.
7. Жирмунский В.М. Сравнительное литературоведения. Л. 1989.
8. Жўрақулов У. Худудсиз жилва. «Фан» 2006.
9. Каримов Б. Абдулла Қодирий: танқид, таҳлил ва талқин. «Фан» 2006.
10. Норматов У. Устоз ибрати. Алишер Навоий номидаги Ўзбекистон миллий кутубхонаси нашриёти. 2007.
11. Тилаволди Жўраев. Онг оқими модерн. «Фарғона» нашриёти. 2009.
12. Қосимов Б. Миллий уйғониш. «Маънавият». 2002.
13. Қуронов Д. Чўлпон насри поэтикаси. «Шарқ». 2004.
14. Қўшжонов М. Ўзбекнинг ўзлиги. -Т. «Абдулла Қодирий номидаги халқ мероси» нашриёти. 1994.
15. Ҳаққул И. Ижод иқлими. -Т. «Фан». 2009.
16. Ҳожиаҳмедов. Шеърӣ санъатлари ва мумтоз қофия. “Шарқ”, Т., 1998.

Elektron manbalar

23. www.literature.uz

24. www.ziyonet.uz

25. www.natlib.uz